

**Zpráva o činnosti
Sekce zemědělských vstupů
za rok 2022**

Kolektiv autorů:

Mgr. Šárka Poláková, Ph.D.
Ing. Dušan Reininger, Ph.D.
Ing. Michaela Smatanová, Ph.D.
Ing. Jaroslav Houček
Ing. Michal Beránek
Ing. Jiří Fiala, Ph.D.
Ing. Olga Venerová
Ing. Tomáš Jedlička
Ing. Andrea Blažková
Ing. Jitka Havlová
Ing. Robert Tůma
Ing. Pavel Minář, Ph.D.
Ing. Jana Ondráčková
Ing. Kristina Svobodová

Schválil:

Ing. Miroslav Florián, Ph.D.

Obsah

ÚVOD.....	4
1 ODDĚLENÍ KRMIV (OdK).....	4
1.1 Úřední kontroly krmiv	4
1.1.1 Běžné kontroly.....	5
1.1.2 Cílené kontroly a monitoring krmiv	6
1.1.3 Radioaktivní kontaminace	6
1.1.4 Mimořádné kontroly	6
1.1.5 Registrační kontroly	7
1.2 Výsledky analyzovaných vzorků krmiv	7
1.3 Evidence krmivářských provozů	8
1.4 Porušení právních předpisů v kontrolovaných provozech.....	8
1.5 Biologické zkoušení krmiv (BZK)	9
2 ODDĚLENÍ HNOJIV (OdH)	10
2.1 Schvalování	10
2.2 Odborný dozor.....	10
3 ODDĚLENÍ VÝŽIVY ROSTLIN (OdVR).....	11
3.1 Agrochemické zkoušení zemědělských půd.....	11
3.2 Stacionární výživářské a vegetační nádobové zkoušky.....	12
4 ODDĚLENÍ PŮDY A LESNICTVÍ (OdPL)	13
4.1 Bezpečnost půdy.....	13
4.1.1 Bazální monitoring půd (BMP).....	13
4.1.2 Registr těžkých kovů	14
4.1.3 Monitoring kalů z čistíren odpadních vod.....	15
4.1.4 Monitoring kvality půdy a rostlin po aplikaci kalů	15
4.1.5 Monitoring sedimentů	15
4.2 Lesnická činnost	16
5 ODBOR PŘÍPRAVKŮ NA OCHRANU ROSTLIN (OPOR).....	17
5.1 Povolování přípravků na ochranu rostlin a pomocných prostředků.....	17
5.2 Osvědčování způsobilosti pracovat podle zásad GEP.....	19
6 ODBOR KONTROLY ZEMĚDĚLSKÝCH VSTUPŮ (OKZV).....	19
6.1 Kontroly podmíněnosti.....	20
6.2 Národní kontroly	21

6.2.1	Kontroly v oblasti krmiv	21
6.2.2	Kontroly v oblasti hnojiv	22
6.2.3	Kontroly přípravků na ochranu rostlin v obchodní síti.....	23
6.2.4	Kontrola nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů	24
6.2.5	Kontroly ekologického zemědělství	24
6.3	Kontrolní testování aplikační techniky.....	24
6.4	Odborná způsobilost pro nakládání s POR.....	25
6.5	Statistika spotřeby POR.....	25
6.6	Delegované kontroly.....	25
6.6.1	Kontroly podmínek v rámci agroenvironmentálně - klimatických opatření a agroenvironmentálně navazujících klimatických opatření	25
6.6.2	Kontrola ekologicky hospodařících zemědělských podnikatelů	26
6.6.3	Odebírané vzorky krmiv a rostlinného materiálu pro potřeby SÚJB a SZIF	

ÚVOD

Sekce zemědělských vstupů (SZV) zahrnuje činnosti v oblasti krmiv, hnojiv, půdy, lesnictví, přípravků na ochranu rostlin a souvisejících úředních kontrol. V současnosti má dva odbory: Odbor kontroly zemědělských vstupů (OKZV) a Odbor přípravků na ochranu rostlin (OPOR) a čtyři přímo řízená oddělení.

I nadále probíhá na sekci úzká spolupráce mezi jednotlivými odbory a odděleními, ve spolupráci byl rovněž zpracován roční plán kontrolní a analytické činnosti za účelem zajištění koordinace kontrolní činnosti, odběrů a analýz vzorků. I v roce 2022 se zaměstnanci jednotlivých odborů a oddělení podíleli na tvorbě legislativy (národní i evropské), organizovali vzdělávací akce, přednášeli na konferencích, školeních a dalších akcích pro odbornou veřejnost, vykazovali publikační činnost a poskytovali informace podle příslušných právních předpisů.

Tato zpráva uvádí přehled stěžejních činností jednotlivých odborů a oddělení SZV v roce 2022, dále jsou ve zprávě uvedeny počty a výsledky kontrol a odběrů vzorků, stejně jako výsledky ostatních činností sekce.

1 ODDĚLENÍ KRMIV (OdK)

1.1 Úřední kontroly krmiv

Úřední kontroly krmiv, doplňkových látek a premixů provádějí inspektoři OKZV podle ročních plánů kontrolní činnosti, v souladu s metodickými pokyny. Kontroly provozů probíhají bez předchozího upozornění. Úřední kontroly jsou zaměřeny na všechny fáze výroby, skladování a používání krmiv, doplňkových látek a premixů.

V oblasti krmiv ÚKZÚZ provádí následující typy úředních kontrol:

- **běžné kontroly** dodržování legislativy při výrobě a uvádění krmiv,
- **cílené kontroly** eliminace nejčastějších rizik bezpečnosti krmiv,
- **monitoring** krmiv zaměřený na výskyt mykotoxinů,
- **mimořádné kontroly** vyžádané externími subjekty, včetně kontrol RASFF,
- **registrační kontroly** výroby a uvádění krmiv.

Počty úředních kontrol (s výjimkou kontrol mimořádných a registračních) jsou plánovány na základě analýzy rizik, která zahrnuje zejména počty provozů, které mají být kontrolovány, druhy činností, které kontrolovaný provoz vykonává, pozici a význam subjektu na trhu a počet závad zjištěných v uplynulém období.

V roce 2022 vykonali inspektoři ÚKZÚZ celkem **1857** úředních kontrol krmiv, včetně provozů prvovýroby. Konkrétní počty kontrol, vztažené k jednotlivým činnostem v kontrolovaných provozech, ukazuje následující tabulka. Některé zemědělské provozy mají registrováno více provozovaných činností, které byly prověřovány v rámci jedné úřední kontroly. Z tohoto důvodu matematický součet kontrol jednotlivých typů provozů překračuje výše uvedený počet fyzicky provedených úředních kontrol krmivářských provozů.

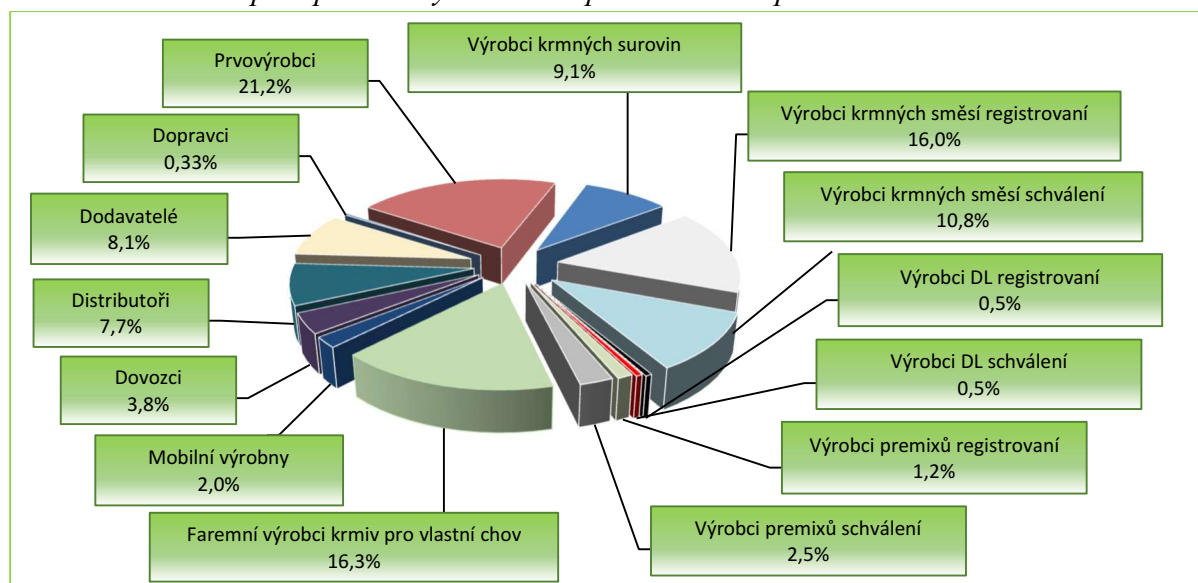
Četnost kontrol je předem stanovena podle výsledku analýzy rizika provozů a prováděných činností, kdy jsou plánovány zpravidla 1-4 kontroly v podniku ročně (1 kontrola u distributorů nebo dodavatelů, mobilních mícháren, 2-4 kontroly například u výrobců premixů).

Počty registrovaných a kontrolovaných provozů v roce 2022

Činnost	Počet provozů v evidenci ÚKZÚZ	Počet provedených kontrol *
Výrobci krmných surovin	383	220
Výrobci krmných směsí registrovaní	277	387
Výrobci krmných směsí schválení	107	261
Výrobci doplňkových látek registrovaní	7	12
Výrobci doplňkových látek schválení	7	12
Výrobci premixů registrovaní	7	28
Výrobci premixů schválení	28	61
Faremní výrobci krmiv pro vlastní chov	375	394
Mobilní výrobní	56	48
Dovozci	245	91
Distributoři	963	186
Dodavatelé	1549	196
Dopravci	1590	6
Prvovýrobci	28571	512

* některé kontrolované provozy mají více registrovaných činností

Procentické zastoupení provedených kontrol podle činnosti provozů v roce 2022

1.1.1 Běžné kontroly

Představují plánované kontroly, které zahrnují více oblastí (plnění podmínek registrace/schválení, označování, kontroly zařízení a vybavení, dokumentace atd.). Oblasti, na které se inspektor zaměří, ovlivňuje okamžitá situace v provozu a inspektor se může na místě

rozhodnout, co bude při kontrole sledovat. Součástí běžné kontroly může být odběr vzorku ke stanovení deklarovaných parametrů jakostních znaků, uváděných v označení.

V roce 2022 bylo odebráno **377** vzorků krmiv, z toho nevyhovujících bylo **93** analyzovaných vzorků (24,7 %). V drtivé většině případů (70 vzorků) se mírná odchylka deklarovaného složení týkala pouze jednoho ze spektra ověřovaných parametrů výrobku a neměla tedy významný vliv na jeho celkovou jakost a kvalitu. U jiných 18 krmiv se nedodržení deklarovaného obsahu týkala většího počtu ověřovaných parametrů současně. Rovněž bylo zjištěno 1 krmivo falšované, 1 krmivo nevhodné pro daný účel použití a 3 vzorky krmiv s ohroženou bezpečností, které byly neprodleně staženy z trhu. V roce 2021 běžné kontrole nevyhovělo 27,3 % odebraných vzorků.

1.1.2 Cílené kontroly a monitoring krmiv

Jsou to plánované kontroly, primárně zaměřené na posouzení bezpečnosti krmiv. Součástí cílené kontroly je vždy odběr vzorku krmiva, u kterého se posuzuje, zdali cíleně sledovaný parametr vyhovuje legislativním požadavkům. Může se jednat např. o ověření nepřítomnosti zakázané látky, dodržení limitu maximálního obsahu rezidua nežádoucí látky či respektování povoleného rozsahu dávkování doplňkové látky a její správné používání nebo označování. V uplynulém roce byly aktivity zaměřeny mimo jiné na kontrolu křížové kontaminace krmiv kokcidostatiky nebo léčivy, sledování obsahu dioxinů, pesticidů, těžkých kovů i přítomnost GMO nebo zpracovaných živočišných proteinů v potenciálně rizikových krmivech. V rámci cílené kontroly, včetně monitoringu krmiv, bylo v roce 2022 posouzeno **634** vzorků krmiv, nevyhovujících bylo **15** vzorků (2,4 %). Závadných bylo 6 krmiv nejakostních s nedodržením obsahu jednoho deklarovaného parametru, 1 krmivo se závažnou nejakostí více deklarovaných parametrů, 1 krmivo falšované, 2 krmiva nevhodná pro deklarovaný účel použití, 3 krmiva s ohroženou bezpečností, vyžadujících stažení z trhu a 2 krmiva s rezidui medikační látky, indikující nutnost úpravy systému dekontaminace výrobní linky po medikaci.

1.1.3 Radioaktivní kontaminace

V rámci monitoringu radioaktivní bezpečnosti krmiv bylo dále odebráno **50** vzorků převážně objemných krmiv rostlinného původu na žádost SÚJB ke stanovení radiační kontaminace. Výsledky úrovně radioaktivity v krmivech jsou v ČR dlouhodobě vyhovující.

1.1.4 Mimořádné kontroly

Nejsou součástí plánu, jedná se o kontroly, které vyvolají vnější podněty, např. varování ze systému RASFF, stížnosti spotřebitelů, nebo informace od krajských veterinárních správ. V roce 2022 bylo uskutečněno celkem **29** kontrol na podnět (SVS, podněty spotřebitelů, RASFF), při kterých byly zjištěny **4** případy závažného porušení legislativy a byla uložena **4** zvláštní opatření k zjištěnému porušení legislativy. Dále byla zaznamenána 1 závada marginální, která byla odstraněna před ukončením úřední kontroly. V rámci kontrol bylo prověřeno **5** vzorků krmiv, z nichž 2 byly posouzeny jako nevyhovující pro závažnou nejakost, resp. nevhodnost určenému účelu použití.

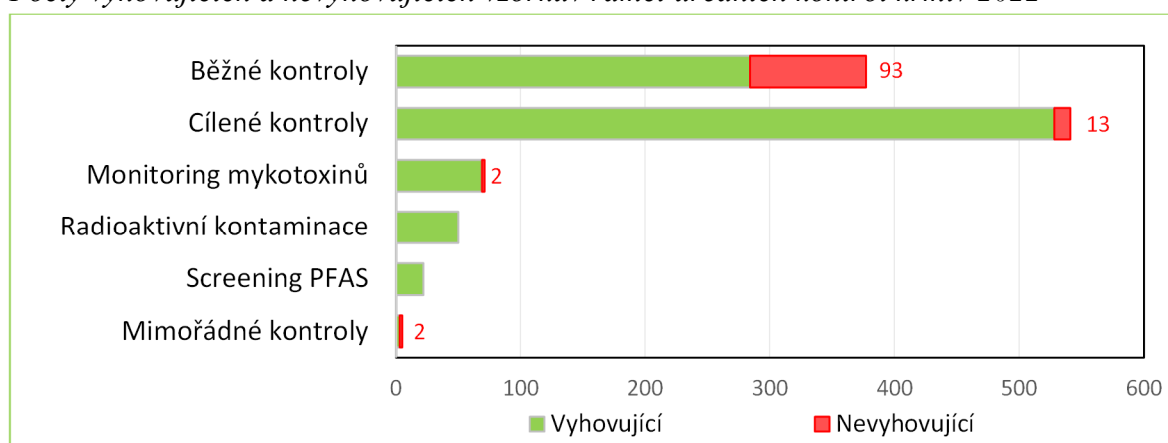
1.1.5 Registrační kontroly

Rovněž nejsou plánovány a jsou iniciovány doručení žádosti provozovatelů o registraci, schválení nebo změnu rozsahu registrace provozu. V roce 2022 bylo provedeno **18** vstupních registračních kontrol.

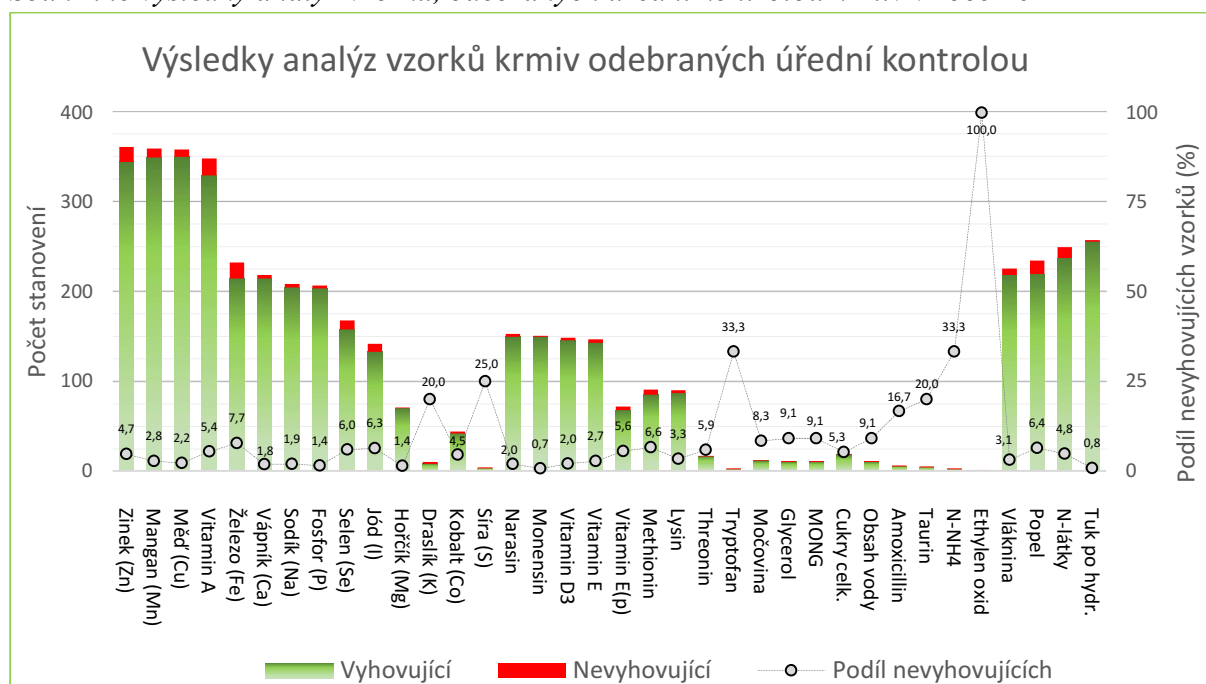
1.2 Výsledky analyzovaných vzorků krmiv

Součástí většiny úředních kontrol (a m.j. všech cílených kontrol) je také odběr vzorků. V roce 2022 bylo úřední kontrolou odebráno celkem **1066** vzorků krmiv. Jako nevyhovující bylo posouzeno **110** vzorků (10,3 %). V předcházejícím roce 2021 požadavkům na bezpečnost a jakost krmiv nevyhovělo 12,5 % posouzených vzorků. Následující graf uvádí rozsah odběru vzorků krmiv dle typu provedené úřední kontroly a zastoupení zjištěných závad. Nejčastěji byly vzorky odebrány v rámci cílené kontroly bezpečnosti krmiv. Závada byla nejčastěji zjištěna v rámci běžné kontroly, zaměřené na ověření deklarovaného obsahu krmiv.

Počty vyhovujících a nevyhovujících vzorků v rámci úředních kontrol krmiv 2022

Souhrnné výsledky analýz vzorků, odebraných úřední kontrolou krmiv v roce 2022

1.3 Evidence krmivářských provozů

V registračním systému ÚKZÚZ bylo k 31. 12. 2022 evidováno **22 391** subjektů, které požádaly o registraci krmivářských provozů pro činnost výroba, uvádění do oběhu, prvovýroba nebo doprava krmiv. V převážné většině se jedná o fyzické osoby – **16 957** subjektů, právnické osoby – **5 419** subjektů a **15** zahraničních právních subjektů, které mají v ČR registrovaný provoz. Celkem bylo u těchto subjektů k tomuto datu evidováno **33 321** provozů, z toho schválených bylo **317** a registrovaných provozů **2 378**, provozů zemědělské prvovýroby bylo **28 571**, dopravců krmiv **1590** provozů a **465** provozů, které nespádají pod povinnost registrace, ale byly ve sledovaném období kontrolovány nebo jsou v registračním řízení.

V roce 2022 bylo nově schváleny **2** a registrováno **458** provozů, z toho 348 bylo prvovýrobců. Změny v evidenci byly provedeny u **411** provozů, z toho u 57 schválených a 354 registrovaných provozů. Z evidence bylo vyjmuto **245** provozů (z toho 5 schválených, 240 registrovaných).

Převážná většina nově registrovaných provozů se týká zemědělské prvovýroby a dopravců. Přetrvává tendence úbytku výrobců krmiv pro hospodářská zvířata a markantní nárůst provozů výrobců a u dodavatelů krmiv pro zvířata v zájmovém chovu. Rovněž ubylo výrobců krmiv pro potřeby vlastního faremního hospodářství. Všeobecně lze konstatovat, že počty schválených výrobců premixů, krmných směsí, doplňkových látek a krmných surovin se dlouhodobě nemění. Důvodem je mimo jiné i potřeba budování investičně náročných technologií.

1.4 Porušení právních předpisů v kontrolovaných provozech

Inspektoři v roce 2022 během provedených **1857** úředních kontrol krmiv zaznamenali v prověřovaných provozech celkem **16** závad neodstranitelných v průběhu kontroly. Ve srovnání s rokem 2021 došlo k mírnému poklesu počtu závažných porušení. Dále bylo zjištěno **16** marginálních závad, které byly odstraněny již v průběhu úřední kontroly, zde se razantně snížil počet případů oproti roku 2021 o více než 50 %. V souladu s článkem 139 Nařízení EP a R (EU) 2017/625 o úředních kontrolách bylo uloženo **10** zvláštních opatření k zajištění bezpečnosti krmiv nebo k dodržení právních předpisů v oblasti krmiv. Na základě šetření zjištěných deliktů ÚKZÚZ uzavřel **16** případů správních řízení, souhrnná výše uložených pokut činí 253 tis. Kč. Provozovatelé nejčastěji porušili limity maximálního obsahu nežádoucích látek v krmivu dle Nařízení Komise č. 574/2011, včetně případů křížové kontaminace krmiv rezidui kokcidiostatik či léčiv, překročili maximální obsah doplňkové látky v krmivech, stanovený pro jednotlivé druhy a kategorie zvířat nebo závažným způsobem nedodrželi deklarované jakostní parametry obsahu krmiva, uváděného na trh.

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Michal Beránek, mob.: 737 267 404, michal.beranek@ukzuz.cz

1.5 Biologické zkoušení krmiv (BZK)

V březnu 2022 skončila biologická testace pro společnost DOMINANT GENETIKA s.r.o.

Do testu bylo zařazeno 12 genotypů slepic šlechtěných na modrou a zelenou barvu skořápky s označením DOMINANT GREENSHELL. Cílem testu bylo mimo jiné ověřit vliv navržené směsi na parametry užitkovosti jednotlivých genotypů. Receptura krmné směsi byla navržena ve spolupráci se společností MIKROP Čebín a ČZU Praha. Výrobu a distribuci zajišťovala výrobní krmných směsí Sehnoutek a synové s.r.o.

Na základě dlouholeté smlouvy mezi ÚKZÚZ a společností INTEGRA, a.s. byly provedy dvě biologické testace v rámci výkrmu kohoutů genotypu ISA Dual.

V červenci byla zahájena odchovem kuřic další biologická testace. Cílem bude ověřit vliv navržené krmné receptury u nosných hybridů vylíhnutých ve společnosti INTEGRA, a.s. Jedná se tyto genotypy: Bovans Brown, Bovans Sperwer, Isa Dual, Moravia BSL, Isa Sussex, Dekalb White a Moravia Barred.

Příklad slepic programu DOMINANT GREENSHELL

Dominant nabízí velké množství finálních hybridů nejen v mnoha základních barvách opeření, ale také s různou barvou skořápky vajec.

Kontakt: Ing. Robert Tůma, mob.: 737 267 462, robert.tuma@ukzuz.cz

2 ODDĚLENÍ HNOJIV (OdH)

Oddělení hnojiv schvaluje hnojiva (včetně rostlinných biostimulantů, pomocných půdních látek a substrátů - dále jen hnojiva) uváděná do oběhu čtyřmi legálními způsoby. Jedná se o registraci a ohlášení (podle zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech), vzájemné uznávání (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/515) a od července 2022 také CE hnojiva (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2019/1009). CE hnojiva jsou však evidována a následně zveřejněna v Registru hnojiv pouze na základě žádosti výrobce, resp. dodavatele, protože tato hnojiva ze své podstaty žádné evidenci ani povinnému hlášení nepodléhají. Jedná se o obdobný systém jako u hnojiv ES (podle Nařízení EP a Rady (ES) č. 2003/2003), která bylo možné uvádět do oběhu (a případně zveřejnit v Registru hnojiv) do července 2022.

2.1 Schvalování

Podle zákona o hnojivech bylo vydáno celkem **547** rozhodnutí v režimu registrace a ohlášena byla **393** hnojiva. V režimu vzájemného uznávání bylo ohlášeno **116** výrobků, dále bylo evidováno **18** hnojiv ES a **61** CE hnojivo.

Do působnosti oddělení patří také schvalování programů použití kalů podle zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech. Nejčastějším důvodem zamítnutí programů bylo zamýšlené použití kalů na půdách s velmi vysokou zásobou fosforu a v ochranných pásmech vodních zdrojů.

2.2 Odborný dozor

V rámci odborného dozoru bylo odebráno celkem **277** vzorků, z toho 169 registrovaných hnojiv, 18 ohlášených hnojiv, 64 hnojiva ES, 10 vzájemně uznaných výrobků a 16 hnojiv určených k aplikaci na vlastní pozemky. Na základě nevyhovujících výsledků analýz vzorků byla zrušena **4** rozhodnutí o registraci a **1** ohlášení hnojiva. Důvodem bylo kromě nevyhovujících jakostních ukazatelů také překročení limitu rizikových prvků. Dále bylo zahájeno správní řízení u **4** hnojiv ES a **1** vzájemně uznaného výrobku.

Cílené kontroly zaměřené na komposty, digestáty a statková hnojiva byly prováděny jak u registrovaných a ohlášených výrobků (jako součást odborného dozoru), tak jako kontrola výrobků určených pro vlastní potřebu.

*Cílené kontroly v roce 2022 - komposty, digestáty, statková hnojiva**

	Počet odebraných vzorků (překroč. limitů rizik. prvků/ nedodržení jakostních ukazatelů)	Překročení limitů rizik. prvků (v mg prvku/ kg vysuš. vzorku)
Komposty	103 (2/1)	Cd (2,78/2,0) Ni (50,7/50)
Digestáty	17 (-/1)	
Statková hnojiva	12 (-/-)	

* červeně vyznačen limit rizikových prvků

*Hnojiva, u nichž byly v roce 2022 zjištěny nadlimitní obsahy rizikových prvků **

Výrobek	Překročení limitů rizik. prvků (v mg prvku/kg vysuš. vz.)
Kompost	Cd (2,78/2,0)
Kompost	Ni (50,7/50)

* červeně vyznačen limit rizikových prvků

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Jaroslav Houček, mob.: 737 267 194, jaroslav.houcek@ukzuz.cz

3 ODDĚLENÍ VÝŽIVY ROSTLIN (OdVR)

3.1 Agrochemické zkoušení zemědělských půd

V roce 2022 bylo prozkoušeno více než **472 tisíc** ha z. p., a bylo odebráno více než **64 tisíc** půdních vzorků. Pro MZe byla za tuto oblast vypracována za šestileté období 2016 - 2021 výroční zpráva „Výsledky agrochemického zkoušení zemědělských půd“.

AZZP je pravidelné zjišťování vybraných parametrů půdní úrodnosti; provádí se v šestiletých cyklech a zahrnuje odběr vzorků, jejich chemický rozbor a vyhodnocení výsledků. AZZP je prováděno na základě zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění pozdějších předpisů. Na zkoušených pozemcích se stanovují u všech vzorků tyto agrochemické vlastnosti: půdní reakce, obsah přístupného P, K, Mg a Ca. Dále se vypočítává aktuální kationtová výměnná kapacita, potřeba vápnění a poměr K:Mg. Mikroelementy (B, Cu, Zn, Fe, Mn, S) a rizikový prvek kadmium se stanovují ve všech odebraných vzorcích metodou Mehlich 3. Výsledky jsou pro uživatele a vlastníky půdy hodnoceny ve zprávách dostupných v LPIS. Vybrané parametry organické hmoty se analyzují u 5 100 vzorků. Všechny agrochemické půdní vlastnosti se hodnotí samostatně pro ornou půdu, vinice, intenzivní sady, chmelnice a trvalé travní porosty.

Přehled prozkoušené výměry v krajích v roce 2022

Region	Počet ha z.p.	Počet vzorků
Středočeský	74 877	8 911
Jihočeský	79 906	11 069
Západočeský	60 575	8 853
Severočeský	40 000	4 877
Východočeský	71 076	10 824
Jihomoravský	108 191	13 597
Severomoravský	38 000	6 091
ČR celkem	472 625	64 222

Po ukončení chemických analýz v polovině roku 2022 bylo provedeno statistické hodnocení výsledků v tzv. plovoucím odběrovém (předcházejícím) roce 2016 - 2021. Tabulkové výstupy reprezentují vážené průměry u jednotlivých kultur přístupných živin, mikroelementů a parametrů půdní organické hmoty, která do systému AZZP byla zavedena v roce 2014.

Vážené průměry výměnné půdní reakce a přístupných živin, metoda Mehlich 3

kultura	výměra v ha	pH	P	K	Mg	Ca	K:Mg
			[mg.kg ⁻¹ půdy]				
Orná půda	2 233 983	6,1	91	258	198	3 013	1,53
Chmelnice	3 931	6,3	305	486	314	3 551	1,64
Vinice	8 576	7,2	95	314	353	8 146	1,10
Ovocný sad	11 958	6,3	117	368	260	3 755	1,63
TTP	444 448	5,4	79	254	216	2 040	1,43
Zemědělská p.	2 702 896	6,0	89	259	202	2 873	1,52

Vážené průměry mikroelementů, síry a kadmia, metoda Mehlich 3

kultura	výměra v ha	B	Cu	Fe	Mn	Zn	S	Cd
		[mg.kg ⁻¹ půdy]						
Orná půda	846 225	1,05	3,4	309	121	5,6	19,6	0,13
Chmelnice	1 693	1,25	40,5	388	120	15,3	53,9	0,13
Vinice	1 787	1,54	14,6	131	153	6,6	16,3	0,14
Ovocný sad	4 873	1,44	8,3	277	132	8,9	19,5	0,17
TTP	148 232	0,68	2,8	359	83	5,6	18,3	0,15
Zemědělsk p.	1 002 810	1,00	3,4	316	116	5,6	19,4	0,14

Vážené průměry parametrů půdní organické hmoty, metoda NIRS

kultura	výměra v ha	Cox	C_TOT	N_TOT	poměr C:N	Glomalin
		[% půdy]				[g.mg ⁻¹ půdy]
Orná půda	337 697	1,60	1,81	0,18	10,20	2,82
Chmelnice	252	1,39	1,50	0,17	8,85	3,33
Vinice	87	1,39	1,45	0,16	9,32	2,73
Ovocný sad	607	1,78	1,93	0,19	10,86	2,80
TTP	30 771	2,24	2,65	0,26	10,50	3,02
Zemědělsk p.	369 414	1,65	1,88	0,19	10,22	2,84

3.2 Stacionární výživářské a vegetační nádobové zkoušky

V roce 2022 bylo na 11 zkušebních stanicích vedeno 6 stacionárních polních zkoušek, celkem na 1611 pokusných parcelách. Dlouhodobě se zde provádí zkoušky různých způsobů hnojení a hodnotí se vliv na výnos, kvalitu pěstovaných plodin a změny půdních vlastností. Jedná se o tyto dlouhodobé zkoušky:

- Sledování vlivu stupňované intenzity hnojení na výnos plodin a agrochemické vlastnosti půd a bilanci živin.
- Sledování vlivu různých intenzit hnojení na půdní úrodnost a změny agrochemických vlastností půdy v podmínkách závlahy.
- Systém organického hnojení ověřující minimalizaci nebo úplné vynechání hnojení minerálními hnojivy.
- Porovnání účinnosti organických hnojiv (kejdy, digestátů, kompostu) a minerálního hnojiva při hospodaření ve zranitelné oblasti.
- Ověření účinnosti stupňovaných dávek dusíku, při konstantních hladinách fosforu a draslíku na změny dusíku v půdě, výnosy, kvalitu produktů a výrobnost osevního sledu.
- Vliv obhospodařování travního porostu na produkci se sleduje od roku 1969 na pokusné ploše v Závišíně. Hodnotí se vývoj produktivity, botanického složení a kvality píce a vlastnosti půdy pod trvalým travním porostem.
- Na 12 lyzimetrických stanovištích v odlišných klimatických a půdních podmínkách jsou dlouhodobě sledovány ztráty živin z půdy. Hodnotí se vstupy z organických a minerálních hnojiv, srážkových vod, případně závlahové vody a dále výstupy živin odčerpané sklizní a ztráty živin zjištěné v eluátu.

Ve vegetační hale v Brně bylo v roce 2022 založeno **10** nádobových zkoušek ve **391** nádobách. Pokračovalo ověřování vlivu agrouhlí na růst polních plodin a půdní vlastnosti při vysokých dávkách živin. Současně pokračovala další navazující zkouška s agrouhlím, ve které byl testován jeho vliv na výnos plodin a půdní vlastnosti při vysokých dávkách živin.

Testováno bylo působení pelet z kávové sedliny. Třetím rokem probíhalo testování počtu klíčivých semen plevelů vyskytujících se v registrovaných kompostech s cílem ověřit, zda procesem kompostování dochází k eliminaci semen plevelů. Rovněž byl sledován vliv složení zakládky kompostu na množství semen a druhy vzešlých plevelů.

Kontakt: vedoucí oddělení - Ing. Michaela Smatanová, Ph.D. mob.: 737 267 110, michaela.smatanova@ukzuz.cz

4 ODDĚLENÍ PŮDY A LESNICTVÍ (OdPL)

4.1 Bezpečnost půdy

4.1.1 Bazální monitoring půd (BMP)

Monitoring zemědělských půd vznikl v roce 1992 za účelem dlouhodobého sledování stavu a změn půdních vlastností. Spočívá ve sledování fyzikálních a chemických půdních parametrů na stálých monitorovacích plochách stálými postupy. Síť pozorovacích ploch monitoringu sestává ze základního subsystému, který je tvořen **187** plochami zemědělské půdy a ze subsystému kontaminovaných ploch se zvýšenými obsahy rizikových prvků. V tomto subsystému se nachází **27** lokalit.

V roce 2022 proběhly každoroční odběry půdních vzorků z vybraných monitorovacích ploch. Bylo odebráno **40** půdních vzorků ornice ze 40 stálých ploch Bazálního monitoringu půd a **5** vzorků svrchního horizontu z ploch v chráněných územích určených ke stanovení vybraných perzistentních organických polutantů (PCB, HCH, HCB, DDT), PAH a uhlovodíků C₁₀-C₄₀. V těchto 40 vzorcích bylo dále stanoveno 100 účinných látek přípravků na ochranu rostlin. Dále byly v rámci BMP odebírány vzorky rostlin pro stanovení celkového obsahu rizikových prvků. Vzorky rostlin byly odebírány z **52** lokalit. Od roku 2021 jsou vzorky plodin odebírány z 26 ploch základního subsystému a 26 ploch kontaminovaného subsystému. Celkem bylo odebráno **85** vzorků rostlinného materiálu. Na **39** monitorovacích plochách BMP byly v prvním říjnovém týdnu odebrány půdní vzorky určené pro stanovení půdních mikrobiálních vlastností. Sada stanovovaných parametrů zahrnuje metody charakterizující biomasu, aktivitu a diverzitu půdních mikrobiálních společenstev. V závěru roku, před zámrzem, byly na **23** monitorovacích plochách odebrány vzorky ornice a podorničí určené ke stanovení minerálních forem dusíku, celkem **46** vzorků. Výsledky byly zpracovány do výroční zprávy.

V první polovině roku 2022 byly shromážděny a do databáze uloženy informace o hnojení, použitých přípravcích na ochranu rostlin a pěstovaných plodinách ze všech monitorovacích ploch BMP.

Vzhledem k tomu, že v průběhu trvání BMP došlo dvakrát ke změně klasifikačního systému půd, bylo v roce 2011 rozhodnuto, že u všech monitorovacích ploch BMP bude znovu vykopána pedologická sonda a popsán půdní typ podle platného Taxonomického klasifikačního systému půd ČR (Němeček a kol., 2011). V roce 2022 byly vykopány a popsány **2** sondy. Celkem již bylo k 31. 12. 2022 překlasifikováno **113** ploch BMP.

Po dokončení analýz půdních vzorků odebraných v rámci tzv. základních odběrů, které se uskutečnily v průběhu roku 2019 byla zpracována data popisujících výživový stav a obsahy rizikových prvků v zemědělských půdách. Problematika byla publikována v časopisech Zemědělec a Úroda.

Postupně pokračuje zpracování výsledků monitoringu k jednotlivým monitorovaným lokalitám. V roce 2022 byla vyhodnocena lokalita Hrdějovice.

4.1.2 Registr těžkých kovů

Registr těžkých kovů je v současné době tvořen dvěma databázemi. První databáze obsahuje výsledky stanovení prvků ve výluhu 2M HNO₃. Rozšiřování této databáze bylo ukončeno v roce 2009; nyní obsahuje téměř 55 tis. vzorků. Druhá databáze je tvořena výsledky stanovení obsahů prvků po extrakci lučavkou královskou. Tato metoda je v rámci Registru těžkých kovů používána od roku 1998 dosud; databáze obsahuje více než 18 tis. vzorků.

Obsahy rizikových prvků v půdě jsou hodnoceny podle vyhlášky č. 153/2016 Sb., která vstoupila v platnost 1. června 2016. Byly definovány preventivní hodnoty, při jejichž překročení je nezbytné dodržovat opatření zamezující dalšímu zvyšování obsahů prvků v půdě a dále tzv. indikační hodnoty, při jejichž překročení by již mohlo dojít k ohrožení zdraví lidí a zvířat a snížení kvality rostlinné produkce. Ve vzorcích z roku 2022 bylo **31** vzorků překračujících indikační hodnoty pro obsah prvků stanovených po extrakci lučavkou královskou. Tyto vzorky byly následně podrobeny analýze v 1M NH₄NO₃. V případě prvků uvedených v tabulkách č. 1 a 2 zmiňované vyhlášky dojde k překročení indikační hodnoty

pouze pokud je překročena limitní hodnota u obou metod. V tomto konkrétním případě byla indikační hodnota překročena ve **13** případech. Zároveň byly v **17** případech překročeny limity podle tabulky č. 3, která stanoví v 1M NH₄NO₃ nevyžaduje. O překročení byla informována Česká inspekce životního prostředí.

Počty vzorků v roce 2022 překračující indikační hodnoty (vyhl. č.153/2016 Sb.)

Prvek	Tabulka č. 1 ¹⁾		Tabulka č. 2 ²⁾		Tabulka č. 3 ³⁾
	Lučavka královská	NH ₄ NO ₃	Lučavka královská	NH ₄ NO ₃	Lučavka královská
As	13	0	neuveďeno ⁴⁾	neuveďeno ⁴⁾	13
Cd	17	8	neuveďeno ⁴⁾	neuveďeno ⁴⁾	0
Cu	neuveďeno ⁴⁾	neuveďeno ⁴⁾	7	1	neuveďeno ⁴⁾
Ni	0	0	0	0	neuveďeno ⁴⁾
Pb	6	3	neuveďeno ⁴⁾	neuveďeno ⁴⁾	4
Zn	neuveďeno ⁴⁾	neuveďeno ⁴⁾	6	1	neuveďeno ⁴⁾
Hg	2	neuveďeno ⁴⁾	neuveďeno ⁴⁾	neuveďeno ⁴⁾	0

¹⁾ Tabulka č. 1 – Indikační hodnoty, při jejichž překročení může být ohrožena zdravotní nezávadnost potravin nebo krmiv.

²⁾ Tabulka č. 2 – Indikační hodnoty, při jejichž překročení může být podezření z ohrožení růstu rostlin a produkční funkce půdy.

³⁾ Tabulka č. 3 – Indikační hodnoty rizikových prvků, při jejichž překročení může být ohroženo zdraví lidí a zvířat.

⁴⁾ Rizikový prvek není uveden v dané tabulce.

Pro Registr těžkých kovů bylo v roce 2022 vybráno ze vzorků AZZP celkem **690** vzorků půd, z toho 50 vzorků z pozemků obhospodařovaných ekologickými zemědělci.

4.1.3 Monitoring kalů z čistíren odpadních vod

V roce 2022 bylo odebráno **40** vzorků kalů z čistíren odpadních vod, jejichž produkce je dále využívána v zemědělství, nebo se jedná o velké a dlouhodobě monitorované ČOV. Ve všech vzorcích je stanoven obsah rizikových prvků a ve vybraných 14 vzorcích organické polutanty (PCB, PAH, AOX, HCH, HCB, DDT, PBDE, PFAS).

4.1.4 Monitoring kvality půdy a rostlin po aplikaci kalů

V roce 2022 bylo odebráno **41** vzorků půd po aplikaci kalů a **14** vzorků rostlin. Ve vzorcích se provádí stanovení rizikových prvků.

4.1.5 Monitoring sedimentů

Od roku 1995 do konce roku 2022 bylo odebráno a zanalyzováno celkem **643** vzorků sedimentů (v roce 2022 to bylo 20 vzorků). Z uvedeného počtu je 342 rybníků „polních“ a 185 rybníků „návesních“, 70 rybníků lesních, 37 sedimentů z toků a 9 sedimentů z vodních nádrží. V sedimentech se provádí stanovení výměnného pH, zrnitosti, přístupných živin, rizikových prvků, PCB, HCH, HCB, DDT, PAH a uhlovodíků C₁₀-C₄₀.

Všechny činnosti oddělení probíhají v těsné spolupráci s Odborem kontroly zemědělských vstupů.

Data z monitoringu půd a vstupů do půdy jsou předávána do informačních systémů MZe LPIS, SAS. Na základě individuálních požadavků byla vybraná data z BMP a vstupů do půdy poskytnuta těmto subjektům: CENIA, VUT, VÚRV, Bioinstitut.

Pokračování úkolu „Antimikrobiální rezistence v půdě“ plynoucího z dílčího cíle I.1.5 Akčního plánu Národního antibiotického programu se v roce 2022 neuskutečnilo, nicméně dosavadní výsledky byly shrnuty v časopise Zemědělec.

Ke konci roku 2021 bylo rozhodnuto o spolupráci s KVS SVS pro plzeňský kraj. V této oblasti byl zaznamenán zvýšený výskyt kusů prasate divokého s nadlimitními obsahy DDT ve svalovině. V březnu 2022 bylo z vytipovaných lokalit odebráno 16 půdních vzorků, ve kterých byly stanoveny obsahy jednotlivých izomerů DDT. Pouze ve dvou vzorcích bylo zaznamenáno překročení preventivní hodnoty. Výsledky byly zpracovány formou závěrečné zprávy.

4.2 Lesnická činnost

V období srpen až září 2022 byly na **128** šetřených stanovištích provedeny terénní práce na průzkumu výživy lesa v severní části PLO 16 Českomoravská vrchovina. Odběry vzorků v PLO 16 budou pokračovat i v roce 2023, tak aby bylo dosaženo reprezentativního pokrytí celé PLO pro hodnocení chemizmu půd a asimilačních orgánů lesních dřevin.

V PLO 01 Krušné hory proběhla kontrola účinnosti leteckého vápnění na lokalitách Kraslice, Kryštofovy Hamry, Kovářská, Blatno, Litvínov, Cínovec, Vejprty, Jirkov a Hora Svate Kateřiny. Pro kontrolu vápnění byly odebrány vzorky ze **72** stanovišť.

Při dlouhodobém periodickém šetření účinků vápnění na lesní ekosystémy bylo v období březen – říjen odebráno **54** vzorků půdní lysimetrické vody na lokalitě Javořice na Českomoravské vrchovině.

Pěstování a pravidelné dendrometrické hodnocení energetických dřevin v podmínkách bývalých horských pastvin probíhá na pokusných plochách ústavu ve Stachách na Šumavě. Dále se zde začalo s dendrometrickým měřením různých dřevin pěstovaných v podhorských podmínkách na zalesněných pastvinách. Měření na těchto plochách bude dokončeno v průběhu roku 2023.

V listopadu 2021 společnost VaK Břeclav, a.s. objednala u ÚKZÚZ instalaci 3 ks vzorkovačů půdní vody o hloubce 60 cm a odběr a analýzu vzorků půdní vody 1x měsíčně v období duben až říjen 2022, dále pak analýzu srážkové vody ve stejném období. Účelem zprávy bylo určit, zda odlesnění a následný rozklad nadložní organické hmoty na dotčených pozemcích ovlivňuje obsah NO_3^- a NH_4^+ v půdní vodě. Celkem bylo odebráno **19** vzorků, z toho 13 vzorků půdní vody a 6 vzorků srážkové vody. Ve vzorcích byly provedeny analýzy na obsah NO_3^- a NH_4^+ . Z výsledků vyplynulo, že na čerpací stanici nedochází ke kontaminaci zdrojů pitné vody pohybem dusíku ze svrchních půdních horizontů. Podezření na kontaminaci pitné vody dusičnany rozkladem nadložního organického horizontu po odtěžení porostu se nepodařilo prokázat, protože vzorky půdní vody z hloubky 60 cm obsahovaly pouze podlimitní hodnoty pro pitnou vodu u sledovaných iontů.

Kontakt: vedoucí oddělení - Mgr. Šárka Poláková, Ph.D., mob.: 737 267 108, sarka.polakova@ukzuz.cz

5 ODBOR PŘÍPRAVKŮ NA OCHRANU ROSTLIN (OPOR)

Problematika posuzování rizik a účinků přípravků na ochranu rostlin a vyřizování podnětů a žádostí o povolení jejich uvádění na trh a používání, což tvoří náplň práce OPOR, zahrnuje tyto činnosti:

- povolování přípravků na ochranu rostlin a pomocných prostředků,
- hodnocení vlastností pesticidních účinných látek pro účely jejich schválení v EU,
- posuzování vlastností přípravků a jejich rizik pro životní prostředí,
- hodnocení účinnosti přípravků včetně nežádoucích vlivů na ošetřovanou plodinu,
- osvědčování Správné experimentální praxe (GEP).

OPOR dále vede tzv. Registr přípravků na ochranu rostlin, jehož účelem je zpřístupnit veřejnosti data týkající se povolených přípravků. Data jsou aktualizována 1 x denně, registr lze nalézt na: <http://eagri.cz/public/app/eagriapp/POR/>.

5.1 Povolování přípravků na ochranu rostlin a pomocných prostředků

Povolovací proces má dva stupně, schválení účinné látky Evropskou komisí a povolení přípravku v jednotlivých členských státech. Aby mohl být přípravek v České republice prodáván a používán, musí být stejně jako ve všech ostatních zemích Evropské unie povolen národním registračním úřadem, kterým je ÚKZÚZ, Odbor přípravků na ochranu rostlin.

V roce 2022 se celkový počet podaných žádostí o povolení, změnu nebo obnovu povolení pohyboval na mírně vyšší úrovni, než v roce 2021. V případech náročných na kapacitu hodnotitelského úseku se situace meziročně nezměnila. K výraznějšímu nárůstu došlo u žádostí o změnu klasifikace podle nařízení CLP a u změn povolení na národní úrovni. Převažující část žádostí spadajících pod souběžné obchody jsou žádosti zemědělců o povolení souběžného obchodu pro vlastní potřebu již dříve hodnoceného přípravku. Na vyšší počet žádostí měl patrně vliv konec opatření spojených s pandemií Covid-19, tj. uvolnění možnosti vycestovat do okolních států a v rámci povolení k souběžnému obchodu pro vlastní potřebu si zde přípravek opatřit.

Výrazné zvýšení počtu řízení vedených z moci úřední je důsledkem ztráty účinných látek v evropském systému hodnocení. Trvale nízký počet žádostí o povolení nového pomocného prostředku je dán využíváním nařízení EP a Rady 2019/515 o vzájemném uznávání zboží uvedeného v souladu s právními předpisy na trh v jiném členském státě a o zrušení nařízení (ES) č. 764/2008, pod které lze pomocné prostředky spadající pod § 54 zákona č. 326/2004 Sb. zahrnout.

Předpokládá se, že se i nadále bude pozornost věnovat zajištění dostatečné personální kapacity v jednotlivých členských zemích, aby bylo zejména možno zajistit včasné posouzení účinných látek v procesu obnovy schválení. Cílem Komise bude rovněž odstranění některých překážek u procesu vzájemného uznávání povolení.

Řešení chybějících prostředků pro ochranu rostlin (přípravků i pomocných prostředků) u použití, kde v jiných zemích EU jsou tyto prostředky k dispozici, by měla napomoci novela zákona č. 326/2009 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů, která bude

aplikovatelná od 1.7.2023. Umožní snadnější přebírání povolení u menšinových použití ze zemí těžce zóny jako je ČR.

Počet přijatých žádostí 2017 – 2022

Počty rozhodnutí vydaných v roce 2022

Rozhodnutí vydaná v procesu národního povolování	
Nový přípravek – povolení formou vzájemného uznávání	41
Nový pomocný prostředek	1
Změna povolení s hodnocením	143
Administrativní změna povolení	696
Zrušení povolení	123
Schválení plánu letecké aplikace	0
Povolení přípravku k řešení mimořádných stavů v ochraně rostlin formou nařízení ÚKZÚZ	16
Rozhodnutí vydaná v procesu zonálního povolování	
ČR je zonálním zpravodajským státem	
Nový přípravek	13
Změna povolení	24
ČR je dotčeným členským státem	
Nový přípravek	31
Změna povolení	39
Rozhodnutí vydaná v procesu povolování souběžného obchodu	
Povolení souběžného obchodu pro obchodní použití	10
Povolení souběžného obchodu pro osobní použití	38
Změna povolení	2

Účinná látka přípravku (tj. chemická látka nebo mikroorganismus, který působí účinek) musí být schválena Evropskou komisí. Podmínkou schválení je podání žádosti o posouzení účinné látky a předložení odpovídající dokumentace v některém členském státě Evropské unie. V České republice hodnocení účinných látek provádí Státní zdravotní ústav v Praze (SZÚ - oblast toxikologie, expozice operátora a rezidua) a ÚKZÚZ (OPOR - oblast fyzikálních a chemických vlastností, biologické účinnosti, ekotoxikologie a osudu a chování v životním prostředí). V roce 2022 se ČR podílela na hodnocení **12** účinných látek jako zpravodaj nebo spoluzpravodaj. V roce 2022 bylo na OPOR podáno **37** žádostí o posouzení ekvivalence zdroje účinné látky.

Na hodnocení nových přípravků nebo změn spolupracují členské země v rámci tzv. zón. Jeden z členských států provádí hodnocení (tzv. zonální zpravodaj), ostatní státy závěry hodnocení připomínají. V roce 2022 bylo na OPOR podáno **25** žádostí o hodnocení jako zonální zpravodaj a **52** žádostí o připomínkování.

Řada plodin pěstovaných v menším rozsahu zůstává žadateli o povolení opomíjena a možnosti ochrany jsou u nich omezené. OPOR zaměřuje svou činnost i na tuto oblast ve spolupráci s pěstitelskými sdruženími a výzkumnými ústavy. Odbor přípravků na ochranu rostlin tuto oblast posílil již v roce 2021 organizačně i personálně. V období roku 2022 bylo dokončeno a vydáno celkem **59** povolení přípravků pro menšinová použití.

5.2 Osvědčování způsobilosti pracovat podle zásad GEP

Odbor osvědčuje způsobilost zkušebních organizací testovat přípravky na ochranu rostlin v souladu se Správnou experimentální praxí a zajišťuje dozor nad činností těchto pracovišť. Pouze výsledky získané zkušebnami s osvědčením GEP mohou být v České republice, nebo v jiných členských zemích Evropské unie, využity jako dokumentace pro posouzení biologické účinnosti při povolování přípravku.

V roce 2022 bylo provedeno **16** kontrol dodržování zásad Správné experimentální praxe. Pochybení při provádění pokusů zjištěna nebyla. Byly zjištěny pouze nedostatky v dokumentaci pracovišť, které budou odstraněny před začátkem další pokusnické sezóny.

Kontakt: ředitel odboru: Ing. Pavel Minář, Ph.D., mob.: 602 234 663, pavel.minar@ukzuz.cz

6 ODBOR KONTROLY ZEMĚDĚLSKÝCH VSTUPŮ (OKZV)

Odbor kontroly zemědělských vstupů zajišťuje kromě již výše zmiňovaných úředních kontrol krmiv, hnojiv a přípravků na ochranu rostlin u zemědělských subjektů registrovaných ÚKZÚZ, také kontroly v prvovýrobě (kontroly podmíněnosti spojené s kontrolou národních požadavků, národní kontroly a kontroly, které jsou na ústav delegovány platební agenturou).

OKZV také vede Registr distributorů přípravků. Zemědělci a další uživatelé mohou získávat přípravky určené pouze pro profesionální uživatele pouze od registrovaných distributorů. Celkově je v registru zapsáno přes 300 subjektů. Registr distributorů je dostupný na: <http://eagri.cz/public/app/eagriapp/ro/Prehled/?POR=A>.

6.1 Kontroly podmíněnosti

ÚKZÚZ, jako jedna z kompetentních kontrolních organizací, zajišťuje úřední kontrolu nad dodržováním požadavků podmíněnosti u zemědělských podnikatelů.

Během jedné kontroly na místě jsou inspektory prověřeny požadavky podmíněnosti spolu s požadavky národními (tj. bez vlivu na přímé platby), čímž je snížena administrativní zátěž kontrolované osoby.

V rámci kontrol podmíněnosti je kontrolováno pět tématických okruhů:

- **Kontrola zemědělských podnikatelů hospodařících ve zranitelných oblastech.**
- **Kontrola zákazu hnojení a aplikace přípravků na ochranu rostlin v ochranných pásech kolem vod (DZES 1).** Zákaz aplikace hnojiv v nehnojeném pásu byl inspektory v terénu fyzicky prověřován od roku 2009, ovšem pouze u zemědělců hospodařících ve zranitelných oblastech. Tímto požadavkem je zakázané hnojení postihnutelné i mimo zranitelné oblasti. Od roku 2014 kontrolují inspektoři kromě zákazu aplikace hnojiv v ochranném pásu také zákaz aplikace POR, a to dodržení ochranné vzdálenosti uvedené na etiketě POR nebo v nařízení ÚKZÚZ.
- **Kontrola dodržování podmínek platných pro ochranu podzemních vod před znečištěním (DZES 3).** OKZV kontroluje tuto oblast od roku 2010, kdy část kompetencí týkajících se hospodaření se závadnými látkami převzal od České inspekce životního prostředí.
- **Kontrola hygieny krmiv a kontrola prevence, tlumení a eradikace TSE (tzv. přenosné spongiformní encefalopatie).**
- **Kontroly nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů. Úřední kontrola požadavků PPH 10 je zaměřena na:**
 - používání pouze povolených POR,
 - dodržování požadavků na ochranu podzemní vody při aplikaci POR se stejnou účinnou látkou,
 - dodržování povoleného rozsahu použití POR v souladu s údaji o jeho použití,
 - dodržování povoleného rozsahu dávkování POR, tzn., aby nebyla překročena nejvyšší povolená dávka stanovená v povolení POR,
 - dodržování omezení pro použití POR v ochranném pásmu zdrojů podzemních vod nebo vodárenských nádrží,
 - dodržování požadavků na ochranu včel a suchozemských obratlovců při aplikaci POR,
 - použití POR tak, aby nedošlo k zasažení rostlin mimo pozemek, na němž se prováděla aplikace,
 - dodržování stanovené ochranné vzdálenosti od břehové čáry při aplikaci POR za účelem ochrany vodních organismů.

Zjištěná pochybení:

U jednoho žadatele nebyl inspektorům předložen aktuální schválený havarijní plán. Pracovníci ÚKZÚZ ve spolupráci s ČIŽP řešili mimo jiné únik digestátu z BPS mimo oplocený areál BPS na sousední pozemky (TTP) podél zarostlého vodního toku, který byl v době kontroly bez vody. Únik do vyschlé vodoteče zaznamenán nebyl.

Mezi nejčastější porušení, která byla zjištěna v rámci kontrol nakládání s POR u profesionálních uživatelů POR, patřilo zasažení necílové plochy při aplikaci POR a použití nepovoleného POR.

Přehled provedených kontrol podmíněnosti za rok 2022

Kontroly podmíněnosti	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Nitrátová směrnice	175	1
DZES 1	213	0
DZES 3	224	3
Kontroly zásad potravinového práva	316	0
Kontroly tlumení přenosu TSE	196	0
Kontroly používání POR	338	13
Kontroly celkem	1462	17

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

6.2 Národní kontroly

6.2.1 Kontroly v oblasti krmiv

Kontroly v oblasti krmiv jsou prováděny jak v prvovýrobě, kde se zaměřují především na užití krmiv a jejich skladování, ale i na výrobu (výrobci krmiv pro vlastní potřebu). Mimo prvovýrobu se jedná především o kontroly výrobců krmiv, se zaměřením především na výrobu (krmné směsi, premixy, doplňkové látky) registraci či schvalování krmivářských provozů, předvedení výroby, skladování, označování krmiv, HACCP, plán kontroly jakosti, dekontaminační program, nebo kontroly křížové kontaminace u výrobců s doplňkovými látkami. U dodavatelů krmiv jsou kontroly cíleny především na označování a balení krmiv a skladování. V menší míře jsou prováděna i šetření v maloobchodní síti.

Specifickou kategorií jsou mimořádné kontroly na podnět třetích osob nebo kontroly v rámci systému rychlého varování (RASFF).

Během kontrol na místě je zajišťován i odběr vzorků krmiv, doplňkových látek a premixů pro laboratorní analýzu.

Úřední kontroly ověřují dodržování požadavků při provozování všech registrovaných činností krmivářských podniků. Aktuální legislativní požadavky jsou implementovány do kontrolních listů, které mají inspektoři v terénu k dispozici. Je tak zajištěn koordinovaný výkon kontroly ve všech regionech. Pokud je zjištěno porušení předpisů, zjišťuje se závažnost závady

i její rozsah. Závažné závady se obvykle řeší uložením zvláštního opatření, nutného pro odstranění příčiny a eliminaci následků.

Zjištěná pochybení:

V roce 2022 bylo provedeno celkem **1359** národních kontrol krmiv (řádné, mimořádné, následné), kdy alespoň jedno porušení bylo zjištěno u **16** kontrol. Na základě zjištěných porušení bylo uloženo 10 opatření k nápravě zjištěného stavu. Během kontrol na místě bylo konstatováno celkem 16 marginálních závad. V loňském roce inspektoři zjistili nedodržení dekontaminačního programu. Výrobci krmiv měli v některých případech problém s dodržím řazení po sobě jdoucích krmiv a během výroby tak není dodržen závazně nastavený dekontaminační postup kdy po granulaci rizikových krmiv s obsahem kokcidostatika jsou řazena krmiva, která jsou určena ke zkrmování v konečné fázi výkrmu. Toto je však v rozporu se stanoveným dekontaminačním řádem. Každoročně je na základě laboratorních analýz odebraných vzorků zjištěno nedostatečně účinné opatření pro zabránění křížové kontaminace. Během kontroly výroby a související dokumentace bylo zjištěno, že nebylo prováděno ověření homogenity míchacího zařízení. Dále bylo u provozovatelů krmivářských podniků konstatováno chybné dávkování komponentů při výrobě krmných směsí nebo uvedení krmné suroviny na trh, jehož složení neodpovídá skutečnosti. U jiného subjektu bylo zjištěno označení krmiva, které může vyvolat klamnou představu, že krmivo má zvláštní vlastnosti tím, že poskytuje zvířeti živiny v nutričně cennějším nativním stavu syrové potravy, ačkoliv ve skutečnosti se jedná o tepelně zpracované a konzervované krmivo. Z drobnějších nedostatků lze vyjmenovat neuvádění všech povinných informací na označení, kdy výrobce neuváděl např. zdroj doplňkových látek aj.

6.2.2 Kontroly v oblasti hnojiv

V rámci prvovýroby je při kontrolách ověřováno vedení evidence o použitých hnojivech, skladování a používání hnojiv, vše v souladu s platnou legislativou. V prvovýrobě kontroluje ÚKZÚZ rovněž používání upravených kalů z čistíren odpadních vod (kontroly ČOV) a sedimentů na zemědělské půdě.

Mimo prvovýrobu je ústavem kontrolována oblast uvádění hnojiv a pomocných látek do oběhu – jejich balení, označování, výroba a distribuce v obchodní síti.

Přehled provedených národních kontrol za rok 2022

Kontroly hnojiv - národní	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
Kontroly výroby, uvádění hnojiv do oběhu, označování, balení, skladování	227	0
Kontroly používání, skladování hnojiv v prvovýrobě	41	10
Kontrola sedimentů	5	1
Kontrola oprávněných osob	16	0
Kontroly používání upravených kalů z ČOV	34	4
Celkem prvovýroba	96	15

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

• Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Zjištěná pochybení:

Z výsledků provedených kontrol je zřejmé, že potenciální ohrožení životního prostředí vlivem zemědělské činnosti pochází z nedostatečně zabezpečených skladů hnojiv, popřípadě z nevhodně uložených hnojiv na zemědělské půdě, kdy nejsou hnojiva či upravené kaly ukládány v souladu s havarijním plánem. V praxi se inspektoři setkávají s případy, kdy byla statková hnojiva uložena na místě, které nebylo uvedeno ve schváleném havarijním plnu. Z hlediska ochrany životního prostředí bylo toto polní složiště provozováno na místě vhodném pro uložení hnojiv.

Z hlediska **používání hnojiv** byly v terénu zjištěny „přestříky“ hnojiva mimo pozemky daného uživatele. Při aplikaci hnojiv a technologických vod nebylo zajištěno rovnoměrné hnojení, kdy při aplikaci hnojiva došlo k poškození rostlin (zežloutnutí až spálení). Dále nebyl dodržen zákaz aplikace hnojiv na přemokřenou nebo půdu pokrytou souvislou sněhovou pokrývkou. V případě technologických vod se inspektoři setkali s nezapravením materiálu do půdy nejpozději do 24 hod od samotné aplikace nebo inspektorům nebyl předložen rozbor materiálu (platí pro technologické vody).

V případě **použití sedimentů na zemědělské půdě** nebyla dodržena podmínka rozprostření materiálu do maximální výšky 10 cm. V dalším případě nebyl rybníční sediment zapraven do 10 dnů od jeho rozprostření.

To, že **upravené kaly** nejsou používány v souladu se zpracovaným programem použití kalů na zemědělské půdě (aplikace kalu ještě před schválením příslušného programu anebo k dodaným kalům nebyly předloženy programy použití kalu), patří ke každoročním prohrěškům. Stejně tak nezaslání tzv. hlášení o předpokládané aplikaci kalů na zemědělskou půdu (delikt tzv. „administrativního rázu“). V dalším případě samotné umístění kalu na pozemku nebylo v souladu s programem použití kalů a upravené kaly nebyly použity do měsíce od jejich umístění na cílovém pozemku. Použité kaly splňovaly dle předložených dokladů mikrobiologická kritéria a též mezní hodnoty obsahu rizikových prvků a rizikových látek.

V případě **uvádění hnojiv do oběhu** nebylo zaprotokolováno žádné pochybení legislativy zákona o hnojivech. V předchozích letech byla zjišťována neregistrována hnojiva, případně byla do oběhu uváděna hnojiva s chybným značením, bez české etikety, bez uvedení všech povinných údajů (na obalu není uvedeno např. datum výroby, číslo šarže ani doba použitelnosti).

6.2.3 Kontroly přípravků na ochranu rostlin v obchodní síti

Za rok 2022 bylo inspektory provedeno celkem **746** kontrol distributorů přípravků a pomocných prostředků na ochranu rostlin, porušení požadavků bylo zjištěno u **138** kontrol a vydáno bylo **15** opatření k nápravě. Během kontrol na místě je také zajišťován odběr vzorků přípravků na ochranu rostlin. V roce 2022 bylo v rámci ČR odebráno **49** vzorků přípravků k laboratorním analýzám, kdy se ověřoval soulad přípravku s podmínkami uvedenými v rozhodnutí o povolení (ověřuje se, zda jejich vlastnosti a složení splňují požadavky předepsané specifikace).

Zjištěná pochybení:

Mezi nejčastější typy závad patří mimo prodej a skladování přípravků s prošlou dobou použitelnosti, prodej přípravků nepovolených a závady v označování a balení přípravků, také nesprávná propagace přípravků.

Na základě zjištěných porušení v oblasti distribuce přípravků bylo v roce 2022 vydáno 5 rozhodnutí o uložení sankce.

6.2.4 Kontrola nakládání s přípravky na ochranu rostlin u profesionálních uživatelů

V roce 2022 bylo provedeno 553 národních kontrol u žadatelů i nežadatelů o dotace. V 5 případech bylo zjištěno porušení povinností při nakládání s POR.

Zjištěná pochybení:

Kontrolami bylo zjištěno použití POR v rozporu s jeho označením (etiketou), použití nepovoleného POR, nakládání s POR osobou bez osvědčení o odborné způsobilosti, neposkytnutí údajů o spotřebě POR na výzvu ÚKZÚZ a nesplnění oznamovací povinnosti vůči chovatelům včel před aplikací POR nebezpečného pro včely.

6.2.5 Kontroly ekologického zemědělství

Výběr subjektů pro národní kontroly je prováděn OdEZ v rámci rizikové analýzy na základě specifických rizikových faktorů. V roce 2022 byly v prvním kole rizikové analýzy vybírány ekologické podniky hospodařící na orné půdě s výměrou nad 30 ha (EZ/přechodné období). Stejně jako v loňském roce bylo druhé kolo rizikové analýzy zaměřeno na kontroly pěstitelů ovoce (intenzivní ekologické sady s výměrou nad 5 ha). Rizikovým faktorem ve dvou kolech výběru ÚKZÚZ bylo možné použití přípravků na ochranu rostlin (herbicidů, insekticidů, fungicidů) nepovolených v ekologické produkci. V roce 2022 bylo provedeno celkem 20 národních kontrol ekologického zemědělství přičemž nebylo zjištěno žádné porušení požadavků platných pro ekologický způsob hospodaření.

6.3 Kontrolní testování aplikační techniky

S přípravky na ochranu rostlin souvisí také kontrolní testování aplikační techniky, které spočívá v přezkoumání způsobilosti zařízení pro správnou aplikaci přípravků u osob využívajících aplikační techniku v rámci své profesní činnosti.

Kontrolní testování aplikační techniky

Provozování kontrolního testování (KT) je koncesovanou živností, k jejímuž vydání se příslušnému živnostenskému úřadu po předchozím zhodnocení způsobilosti žadatele o koncesi vyjadřuje Oddělení kontroly a aplikační techniky.

V roce 2022 bylo vydáno 1 stanovisko za účelem změny koncesní listiny pro provádění KT a bylo dokončeno 13 kontrol stávajících provozoven KT. Kontroly byly zaměřeny především na správnost postupu při provádění vlastního KT, používání odpovídajících zkušebních pomůcek a vedení odpovídající evidence zařízení podrobených KT.

6.4 Odborná způsobilost pro nakládání s POR

ÚKZÚZ zajišuje v souladu se zákonem č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) konání zkoušek odborné způsobilosti pro nakládání s přípravky na ochranu rostlin. ÚKZÚZ ve spolupráci s místně příslušnými orgány ochrany veřejného zdraví v rámci těchto zkoušek ověřuje znalosti a vydává „Osvědčení o odborné způsobilosti II. a III. stupně“. V roce 2022 ÚKZÚZ uspořádal 175 zkoušek, během kterých bylo vyzkoušeno celkem 1967 žadatelů, z toho 1352 žadatelů o II. stupeň a 615 žadatelů o III. stupeň odborné způsobilosti. Na základě vykonané zkoušky bylo v roce 2022 vydáno 1949 „Osvědčení II. a III. stupně“.

6.5 Statistika spotřeby POR

Inspektoři ÚKZÚZ prováděli sběr a zpracování dat o spotřebě POR za předchozí kalendářní rok od 3 390 subjektů vybraných Českým statistickým úřadem (ČSÚ) pro 19 zemědělských plodin. Data o spotřebě POR slouží ke zpracování statistiky spotřeby POR pro účely Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí, Českého statistického úřadu (EUROSTAT), Českého hydrometeorologického ústavu a pro účely poskytování informací na žádost držitelů povolení POR, KHS, obcím atd. Data jsou následně zveřejňována na webových stránkách ÚKZÚZ.

6.6 Delegované kontroly

Delegované kontroly jsou zajišťovány pro platební agenturu SZIF – Státní zemědělský intervenční fond a v malé míře pro Státní ústav pro jadernou bezpečnost (SÚJB). Pro SÚJB se odebírají vzorky krmiv na stanovení obsahu radionuklidů.

6.6.1 Kontroly podmínek v rámci agroenvironmentálně - klimatických opatření a agroenvironmentálně navazujících klimatických opatření

Tyto kontroly se zaměřují na dodržování limitů při hnojení v rámci ošetřování travních porostů (louky, pastviny), zatravňování orné půdy, dodržování podmínek v případě hnojení v oblastech Natura 2000, posuzování limitů hnojení u zeleniny pěstované v rámci integrované produkce, kontrolu provádění pravidelných řezů v ekologických a integrovaných ovocných sadech. Pravidelné ošetřování se kontroluje rovněž ve vinicích, které jsou obhospodařovány v režimu integrované produkce.

6.6.2 Kontrola ekologicky hospodařících zemědělských podnikatelů

Kontrolou ekologicky hospodařících zemědělců byl ÚKZÚZ pověřen na počátku roku 2010. Kontrolami zemědělců tzv. navazujících ekologických opatření se ústav zabývá od roku 2020. Vedle kontrol subjektů, které vybírá Státní zemědělský intervenční fond, provádí ÚKZÚZ výběr určitého procenta pro výkon svých vlastních kontrol. Výběrový soubor je vždy tématicky zaměřen, v jarních měsících se např. ověřuje pastevní chov zvířat, dále subjekty hospodařící na orné půdě a na podzim se odebírají listy révy vinné na stanovení přípravků na ochranu rostlin, tedy látek nepovolených v ekologickém režimu hospodaření.

6.6.3 Odebírané vzorky krmiv a rostlinného materiálu pro potřeby SÚJB a SZIF

Objem odebíraných vzorků krmiv (seno, siláže, krmné směsi) pro monitoring radionuklidů byl v roce 2022 celkem 50 vzorků. Vzorky technického konopí (celkem 2) byly odebrány u 2 pěstitelů konopí. Vzorky jsou odebírány na stanovení obsahu tetrahydrocannabinolu (THC), přičemž plochy využívané k produkci konopí je možné považovat za způsobilé pouze tehdy, pokud obsah THC v použitých odrůdách nepřesáhne hodnotu 0,2 %. Obsah tetrahydrocannabinolu kolísá v závislosti na pěstované odrůdě, popřípadě na době odběru vláken.

Přehled provedených delegovaných kontrol za rok 2022

Delegované kontroly	Kontroly celkem*	Kontroly s porušením•
AEKO	187	3
NAEKO	354	2
EZ	78	2
NEZ	168	6
Kontrola konopí – odběr vzorku	2 (2 vzorky)	0 (1 vzorek)
Celkem kontroly	789	13

*Kontroly plánované, následné, mimořádné (na podnět)

•Kontroly, během nichž byl porušen minimálně jeden požadavek

Zjištěná pochybení:

U opatření nadstavbová ochrana vinic nebyl u dvou žadatelů dodržen min. počet aplikací přípravků na ochranu rostlin povolených v ekologickém zemědělství za rok proti šedé hnilobě, plísni révové a padlí révovému. Během kontrol na místě bylo zjištěno hnojení digestátem hadicovými aplikátory (titul chřástal polní). V záznamech o použití přípravků na ochranu rostlin nebyla u všech uvedených DPB uvedena přesná identifikace místa aplikace a dále nebyla uvedena identifikace cílového škodlivého organismu.

Zanedbání povinnosti provádět pravidelný řez u ekologických sadů se řadí k nejčtetnějším porušením u ekologicky hospodařících subjektů. U jednoho chovatele neměla hospodářská zvířata zajištěn stálý přístup na otevřená prostranství a byl konstatován prodej masa konečnému spotřebiteli s klamavým označením. V jednom případě kontrolovaný subjekt na všech DPB s kulturou orná půda po dobu posledních let nedodržoval a nezvyšoval na ekofarmě úrodnost a biologickou aktivitu půdy víceletým střídáním plodin. V neposlední řadě předkládaný výkaz seznamu ekologicky obhospodařovaných ploch neodpovídal skutečnosti.

Kontakt: ředitel odboru - Ing. Josef Svoboda, Ph.D., mob.: 737 267 162,
pepa.svoboda@ukzuz.cz